

Rapport
Beperkte Opleidingsbeoordeling
Universitaire Lerarenopleidingen
Radboud Universiteit

Inhoud van het verslag

1. Samenvatting van de beoordeling	2
2. Proces van beoordeling	5
3. Overzicht van de opleidingen.....	8
3.1 Basisgegevens van de opleidingen	8
3.2 Korte beschrijving van de instelling.....	8
3.3 Beschrijving van de beoogde eindkwalificaties	9
3.4 Beschrijving van het curriculum	9
4. Overzicht van beoordelingen.....	11
5. Bevindingen, overwegingen en beoordeling per standaard.....	12
5.1 Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	12
5.2 Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	14
5.3 Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	18
Bijlage 1: Programma van het locatiebezoek	22
Bijlage 2: Bestudeerde documenten	25
Bijlage 3: Bestudeerde eindwerken	26
Bijlage 4: Samenstelling visitatiepanel	27
Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens opleidingen	30

1. Samenvatting van de beoordeling

Het visitatiepanel van Certiked VBI heeft op 20 en 21 mei 2015 de Universitaire Lerarenopleidingen van de Radboud Universiteit beoordeeld aan de hand van het beoordelingskader voor de Beperkte Opleidingsbeoordeling van 22 november 2011 van de NVAO. In deze samenvatting geeft het panel de voornaamste overwegingen weer, die tot deze beoordeling hebben geleid.

De Radboud Docenten Academie, die verantwoordelijk is voor de kwaliteit van deze opleidingen, verzorgt 18 Universitaire Lerarenopleidingen. De doelstellingen, opzet, structuur en procedures van de opleidingen zijn grotendeels dezelfde. Daardoor behandelt het panel deze opleidingen gezamenlijk en brengt het voor de afzonderlijke opleidingen accenten aan waar dat zinvol is. Dat geldt ook voor het verschil tussen de voltijd- en deeltijdvariant en voor de behandeling van het educatieve gedeelte van de tweejarige masteropleidingen.

Het panel is van oordeel dat de opleidingen sinds de vorige visitatie substantiële verbeteringen hebben doorgevoerd. Deze verbeteringen gelden onder meer het curriculum dat nu op drie met de rollen van leraar voortgezet onderwijs overeenstemmende onderwijslijnen is geënt, de docenten wier capaciteiten zijn toegenomen en de toetsing waarin nagestreefd wordt de onderscheiden elementen van de drie rollen op een geïntegreerde wijze te toetsen. Het panel heeft waargenomen dat het College van Bestuur van de Radboud Universiteit ruime financiële middelen aan de opleidingen ter beschikking stelt om de kwaliteit ervan verder te verhogen en additioneel in de opleidingen investeert. De Rector Magnificus van de universiteit heeft tegenover het panel als ambitie uitgesproken dat de lerarenopleidingen binnen vijf jaar de beste van Nederland zullen zijn. Wanneer de ontwikkeling van de afgelopen jaren doorgezet wordt, acht het panel het zeker denkbaar dat de kwaliteit van de opleidingen nog verder zal toenemen en dat deze binnen afzienbare termijn kunnen doorgroeien naar het oordeel goed.

De Radboud Docenten Academie heeft naar de waarneming van het panel een krachtige visie, die gekarakteriseerd kan worden als het opleiden van zelfkritische, ontwikkelingsgerichte en vernieuwingsbekwame leraren. De opleidingen werken continu aan een consequent doorgevoerde strategie en implementatie van deze visie in het gehele programma. Het panel heeft ook gezien dat deze visie door alle betrokkenen binnen de opleidingen gedragen wordt.

De doelstellingen van de opleidingen zijn naar het oordeel van het panel relevant voor het beroep van eerstegraads leraar. De vereiste kennis en vaardigheden komen daarin naar voren en het onderzoekend vermogen is daarin sterk tot uiting gebracht. De van de doelstellingen afgeleide eindkwalificaties zijn zorgvuldig uitgewerkt en in de vorm van matrices voorbeeldig afgestemd op de wettelijke vereisten en op de afspraken die de gezamenlijke lerarenopleidingen in Nederland in het domeinspecifieke referentiekader neergelegd hebben. De eindkwalificaties beantwoorden ook aan het masterniveau en zijn actueel, omdat de opleidingen zich nu al voegen naar de nieuwe rollen en competenties die de Onderwijscoöperatie recent heeft opgesteld. De opleidingen hebben de eindkwalificaties en het curriculum naar behoren afgestemd op de beroepspraktijk, mede door de intensieve contacten die zij met het beroepenveld onderhouden. De Radboud Universiteit wil stappen zetten om van 18 opleidingen naar drie opleidingen (alfa, bèta, gamma) te gaan en het panel kan zich daarin vinden.

Het panel heeft met instemming kennisgenomen van het streven van de opleidingen om hoge eisen aan de aspirant-studenten te stellen. Zowel de toelatingseisen als de toelatingsprocedure voor nieuwe studenten zijn naar het oordeel van het panel gedegen en doeltreffend. De vereiste vakinhoudelijke kennis speelt daarin een bepalende rol. In de toelatingsprocedure vallen het motivatiegesprek en het advies een les op school bij te wonen in positieve zin op. Het panel acht de instroom wel reden tot zorg, temeer daar geen

sprake lijkt te zijn van een zich doorzettende groei. Daarom pleit het panel voor nog meer aandacht voor de vergroting van de instroom. Het panel vindt het wel positief dat de opleidingen zorgvuldig selecteren en de kwaliteit van de instromende studenten voorrang blijven geven boven de getalsmatige groei.

Het panel heeft waardering voor de consistentie die de opleidingen tussen de visie, de eindkwalificaties, het curriculum en de toetsen hebben weten aan te brengen. De beoogde eindkwalificaties zijn alle in het curriculum opgenomen, zoals onder meer blijkt uit de toetsmatrix waarin de overeenstemming tussen eindkwalificaties en de toetsing van de onderdelen van het curriculum in beeld gebracht is. De panelleden en de referenten hebben vastgesteld dat in alle opleidingen de vakdidactiek in het curriculum tenminste voldoet en in een aantal opleidingen goed is. Ook zijn het cursorisch onderwijs en het praktijkgedeelte goed afgestemd. Dat geldt ook voor de samenwerking tussen de opleidingen en de scholen voor voortgezet onderwijs waarbij deze wel meer op basis van gelijkwaardigheid gestalte zou kunnen krijgen. Het panel wil wel pleiten voor een verdere versterking van de wetenschappelijke dimensie van het curriculum.

Het panel vindt het docententeam zeer deskundig, betrokken en actief en vindt een compliment in deze op zijn plaats. De docenten kunnen ook rekenen op veel waardering van de kant van de studenten. Het maatwerktraject voor de VELON-registratie waar de opleidingen aan werken, is zinvol. Het panel is verheugd over de ontwikkeling in de richting van aanmerkelijk meer gepromoveerde docenten in de komende jaren en bepleit de docenten ook na hun promotie onderzoekstijd te geven, mede om het onderzoek in de opleidingen te bevorderen.

De gehanteerde didactiek en werkvormen zijn goed afgestemd op de te realiseren leerinhouden. Gezien de door de studenten ervaren studielast vraagt het panel de opleidingen aandacht te blijven geven aan de studeerbaarheid en in lijn daarmee ook het rendement van de opleidingen te blijven bewaken. Het panel vindt de studiegids en de digitale informatie over de opleidingen zeer informatief en beschouwt de nieuwe huisvesting als een verdere versterking van de opleidingen.

Het panel acht het toetsbeleid van de opleidingen naar behoren uitgewerkt. De examencommissie functioneert stevig en verantwoord en ziet onder meer steekproefsgewijze toe op de kwaliteit van de toetsen. Het panel onderschrijft het principe van de integrale toetsing als een beginsel dat recht doet aan het toetsen van kennis, vaardigheden en houding in samenhang, zoals de opleidingen dat voor ogen staat. Het panel heeft veel waardering voor deze integratie, omdat hierin de verbinding tussen de kennis en de toepassing daarvan in de praktijk van de school gerealiseerd wordt.

Het systeem van toetsing en beoordeling voldoet. De verschillende toetsvormen doen recht aan de te toetsen leerinhouden, het gebruik van de *rubrics* is passend voor de geïntegreerde toetsing die de opleidingen voorstaan en het veelvuldig gebruik van het vier-ogenprincipe vergroot de betrouwbaarheid van de beoordeling. Het werken met *rubrics* zal nog wel verder ontwikkeld moeten worden. Te denken valt hierbij aan kalibreersessies waarin docenten in groepsverband hun oordeel over eenzelfde werkstuk onderling vergelijken.

Het panel heeft de beoordelingen van de eindwerken door de vakdidactische referenten bestudeerd en gewogen en vervolgens vastgesteld dat alle in de beoordeling betrokken eindwerken tenminste voldoende waren. Een aantal van de eindwerken was ronduit goed. Dat geldt onder andere voor Aardrijkskunde, Duits, Frans, Godsdienst en Levensbeschouwing, Kunstgeschiedenis en Maatschappijleer. Wel zouden de studenten in de eindwerken kritischer kunnen reflecteren op de gebruikte theorie en de gehanteerde methode. Met name in de eindwerken van de bètaopleidingen zou de kwalitatieve, vakdidactische benadering versterkt kunnen worden.

Op grond van de gedane waarnemingen beoordeelt het panel de afgestudeerden als leraren die in staat zijn een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van de school en de vernieuwing van het onderwijs op de scholen voor voortgezet onderwijs.

Het panel dat de Universitaire Lerarenopleidingen van de Radboud Universiteit heeft beoordeeld aan de hand van het accreditiekader van de NVAO voor de Beperkte Opleidingsbeoordeling van 22 november 2011 adviseert de NVAO over te gaan tot accreditatie van deze opleidingen met het oordeel voldoende.

Rotterdam, 13 juni 2015

prof. dr. D.D. Breimer
voorzitter

drs. W.J.J.C. Vercouteren RC
secretaris

2. Proces van beoordeling

Certiked VBI heeft van de Radboud Universiteit het verzoek ontvangen een beoordeling uit te voeren van de Universitaire Lerarenopleidingen, in het kader van de NVAO-accreditatieprocedure. Deze beoordeling is uitgevoerd aan de hand van het Beoordelingskader voor de Beperkte Opleidingsbeoordeling van de NVAO van 22 november 2011. Het panel heeft ook de focuspunten in beschouwing genomen, die zijn opgenomen in het document van de NVAO van 18 maart 2014.

In samenspraak met de Radboud Universiteit heeft Certiked de beoogde leden voor het visitatiepanel uitgenodigd in het visitatiepanel zitting te nemen. Zij hebben daarop positief geantwoord. Het panel bestond uit de volgende personen:

- De heer prof. dr. D.D. Breimer (voorzitter);
- De heer prof. dr. R.F. Poell (vice-voorzitter);
- De heer drs. R. van de Kraats (panellid, referent Nederlands);
- De heer prof. dr. A.J. Waarlo (panellid);
- De heer J.G.M. Palings MSc (panellid, referent Aardrijkskunde);
- De heer drs. R.D. Dorreboom (panellid);
- De heer drs. D. Bruinzeel MSc (panellid);
- De heer drs. R.C.A. Wink (studentlid);

- Mevrouw drs. R. Bekker (referent);
- Mevrouw drs. C. Bertona (referent);
- De heer drs. J. Bouwer (referent);
- De heer prof. dr. M.B. van Buuren (referent);
- De heer drs. A.C.J.M. van Haperen (referent);
- Mevrouw A.E. de Hullu (referent);
- De heer dr. E. Kwakernaak (referent);
- Mevrouw drs. A. Llamazares Carballo (referent);
- Mevrouw M.P. Nagtzaam MA (referent);
- De heer drs. A.A. Pormes (referent);
- Mevrouw R.L. Tanner MA (referent);
- De heer drs. T. Visser (referent);
- De heer drs. B.G.J. Wansink (referent);
- De heer prof. dr. G. Zwaneveld (referent).

De heer drs. P.M. Esveld, directeur Certiked VBI was als toehoorder bij het locatiebezoek aanwezig. De heer drs. W.J.J.C. Vercouteren RC trad op als procescoördinator/secretaris.

Certiked heeft namens de opleidingen de samenstelling van het visitatiepanel ter goedkeuring voorgelegd aan de NVAO. De NVAO heeft haar goedkeuring verleend.

De procescoördinator/secretaris heeft voorafgaande aan het locatiebezoek overleg gevoerd met de opleidingen over een aantal formele zaken, zoals de datum en de agenda van het locatiebezoek, de eisen te stellen aan de kritische reflectie, de aan te leveren bijlagen, de bij het locatiebezoek ter inzage te leggen documenten en de lijst van de eindwerken.

Geheel conform de afspraken die landelijk gemaakt zijn op 18 december 2013 tussen de NVAO en de Universitaire Lerarenopleidingen is minimaal één eindwerk per opleiding en zijn minimaal vier eindwerken per cluster (alfa, bèta, gamma) geselecteerd. Op aangeven van de opleidingen is bij een aantal

opleidingen de selectie uitgebreid naar twee eindwerken, dit om recht te doen aan de omvang van opleidingen en zo een evenwichtig beeld daarvan te geven. De selectie is namens het panel gedaan door de procescoördinator/secretaris en is volstrekt willekeurig tot stand gekomen, wel zoveel mogelijk in acht genomen een evenwicht in de spreiding van de cijfers.

Voor elk van de afzonderlijke opleidingen heeft een in de vakdidactiek van de betreffende opleiding gespecialiseerde deskundige het vakdidactisch dossier van de opleiding, zijnde een weergave van de inhoud van het vakdidactisch curriculum en alle geselecteerde eindwerken bestudeerd en van een schriftelijke beoordeling voorzien. De referenten hebben dat gedaan aan de hand van een schriftelijke instructie. Hen is gevraagd hun beoordeling af te zetten tegen de eindtermen voor de vakdidactiek die door de opleidingen zijn geaccordeerd. Aldus konden zij de vakdidactiek vergelijken met het beoogde niveau.

Ieder van de panelleden heeft de kritische reflectie van de opleidingen bestudeerd en daarnaast minstens één eindwerk van de opleidingen. Van elk van de opleidingen is door de panelleden tenminste één eindwerk bekeken. Daarnaast zijn de schriftelijke beoordelingen van de referenten onder de panelleden verdeeld. Dat is gebeurd op basis van de deskundigheid en affiniteit van de panelleden met de betreffende opleiding. Aldus konden de panelleden hun beoordeling van de vakdidactiek en het gerealiseerde niveau van elk van de opleidingen baseren op de beoordeling van de referenten en hun eigen beoordeling van de eindwerken.

De beoordeling door het panel was gericht op de op zichzelf staande universitaire lerarenopleidingen ofwel educatieve masters. Naast deze masteropleidingen verzorgt de Radboud Docenten Academie het educatieve gedeelte van de tweejarige masteropleidingen Biologie, Natuurkunde, Scheikunde en Wiskunde. Deze opleidingen zijn formeel deel (60 EC) van de overeenkomstige masteropleidingen (120 EC) van de Faculteit der Natuurwetenschappen, Wiskunde en Informatica van de Radboud Universiteit. Qua eindkwalificaties, curriculum en toetsing zijn deze opleidingen identiek aan de op zichzelf staande educatieve masteropleidingen. Het panel heeft het verschil met de op zichzelf staande opleidingen aangestipt waar dat relevant was.

De leden van het panel hebben voorafgaand aan het locatiebezoek vragen geformuleerd. Het voltallige panel is bijeengekomen op 20 mei 2015. In deze vergadering hebben de panelleden hun oordeel over de eindwerken en de vakdidactiek van de opleidingen uitgewisseld en hebben zij hun indruk van de opleidingen op basis van de kritische reflectie onderling besproken. Daarnaast hebben zij vragen aan de eerdere lijst toegevoegd. Deze vragenlijst is gebruikt als leidraad bij de gesprekken tijdens het locatiebezoek.

Het locatiebezoek vond plaats op 20 en 21 mei 2015 en verliep volgens de vooraf opgestelde agenda. Het panel heeft met alle geledingen van de opleidingen kunnen spreken. Ook heeft het panel een open spreekuur ingesteld. Daarvoor heeft zich één persoon aangemeld. De zaak die naar voren is gebracht, was individueel en had niet van doen met de opleidingen. Daarom heeft het panel dit niet betrokken in zijn oordeelsvorming. Tijdens het locatiebezoek heeft het panel aanvullende documenten opgevraagd en ook een tweede gesprek met het opleidingsmanagement gevoerd om nog enkele vragen beantwoord te krijgen. In het besloten overleg aan het einde van het locatiebezoek heeft het panel de bevindingen gewogen en de overwegingen opgesteld. Het panel heeft vervolgens het eindoordeel over de opleidingen opgesteld. Aan het einde van het locatiebezoek heeft de voorzitter dit oordeel op hoofdlijnen aan het management van de opleidingen kenbaar gemaakt.

Na het locatiebezoek heeft de secretaris een conceptrapport van bevindingen, overwegingen en conclusies opgesteld. De leden van het panel hebben daarop hun commentaar gegeven. Nadat de secretaris deze opmerkingen had verwerkt, heeft hij het conceptrapport voor feitelijke onjuistheden aan de opleidingen voorgelegd. Na verwerking hiervan is het definitieve rapport aan de opleidingen verzonden.

Gezien de bestudeerde documentatie en in het licht van de gevoerde gesprekken met de betrokkenen bij de opleidingen heeft het visitatiepanel de overtuiging zich een betrouwbaar oordeel over de kwaliteit van de opleidingen te hebben kunnen vormen.

3. Overzicht van de opleidingen

3.1 Basisgegevens van de opleidingen

Administratieve gegevens van de opleidingen

Naam opleidingen in Croho: M Leraar VHO Aardrijkskunde (Isat 68500), M Leraar VHO Algemene Economie (Isat 68501), M Leraar VHO Biologie (Isat 68502), M Leraar VHO Duits (Isat 68503), M Leraar VHO Engels (Isat 68504), M Leraar VHO Filosofie (Isat 68505), M Leraar VHO Frans (Isat 68517), M Leraar VHO Geschiedenis en Staatsinrichting (Isat 68506), M Leraar VHO Godsdienst en Levensbeschouwing (Isat 68507), M Leraar VHO Griekse en Latijnse Taal en Cultuur (Isat 68519), M Leraar VHO Kunstgeschiedenis en CKV (Isat 68508), M Leraar VHO Maatschappijleer en Maatschappijwetenschappen (Isat 68509), M Leraar VHO Management en Organisatie (Isat 68518), M Leraar VHO Natuurkunde (Isat 68511), M Leraar VHO Nederlands (Isat 68512), M Leraar VHO Scheikunde (Isat 68513), M Leraar VHO Spaans (Isat 68514) en M Leraar VHO Wiskunde (Isat 68516).

Oriëntatie en niveau: wo master
Aantal studiepunten: 60 EC
Afstudeerrichtingen: Geen
Locatie: Nijmegen
Varianten: Deeltijd, Voltijd

Administratieve gegevens van de instelling

Naam instelling: Radboud Universiteit
Status instelling: Bekostigd
Instellingstoets kwaliteitszorg: Positief

3.2 Korte beschrijving van de instelling

De beoordeling van de Universitaire Lerarenopleidingen is aangevraagd door de Radboud Universiteit te Nijmegen. Aan deze universiteit studeren meer dan 19.500 studenten en zijn ruim 2.000 onderzoekers en onderwijsgeevenden verbonden.

Getuige de website wil de Radboud Universiteit Nijmegen tot de beste universiteiten van Europa behoren. Doel is dat onderzoeksprogramma's als zeer goed worden beoordeeld en de opleidingen tot de beste 25% van de Nederlandse universiteiten horen. De universiteit streeft ernaar haar studenten uit te dagen actief te participeren in de academische gemeenschap en hen op te leiden tot kritische en geëngageerde academici, die met visie op wetenschap en maatschappij verantwoordelijke posities in een steeds internationaler wordende samenleving willen innemen. De wetenschappelijke staf van de universiteit heeft een internationale samenstelling en een groot deel van de studenten heeft een aantal maanden aan een universiteit in het buitenland gestudeerd.

De universiteit bestaat uit de faculteiten: Faculteit der Filosofie, Theologie & Religiewetenschappen, Faculteit der Letteren, Faculteit der Managementwetenschappen, Faculteit der Medische Wetenschappen, Faculteit der Natuurwetenschappen, Wiskunde & Informatica, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Faculteit der Sociale Wetenschappen en Canonieke Faculteit Theologie.

De Universitaire Lerarenopleidingen worden verzorgd door de Radboud Docenten Academie. Deze op zichzelf staande eenheid binnen de universiteit rapporteert rechtstreeks aan het College van Bestuur. In de bestuursraad van de academie hebben zitting de decanen van de faculteiten waarmee de academie samenwerkt.

3.3 Beschrijving van de beoogde eindkwalificaties

De eindkwalificaties die de opleidingen nastreven, zijn gegroepeerd volgens drie rollen en luiden als volgt.

Vakdidactisch specialist:

- De afgestudeerde heeft kennis van en inzicht in de theoretische principes van het vakspecifiek denken, educatief ontwerpen en de methoden en technieken van (vak)didactisch onderzoek (cognitie).
- De afgestudeerde kan een educatief ontwerp en een wetenschappelijk onderzoek opzetten, uitvoeren en systematisch evalueren. Hij of zij legt daarbij een relatie tussen (vak)didactische en vakinhoudelijke concepten, het vakspecifiek denken van de leerlingen en op verschillende niveaus en problemen uit de lespraktijk (vaardigheid).
- De afgestudeerde heeft aandacht voor vakspecifiek leren van individuele en verschillende leerlingen en is gericht op het ontwikkelen van inspirerend onderwijs (attitude).

Pedagoog:

- De afgestudeerde heeft een gedegen wetenschappelijke kennis van algemeen didactische concepten over het leren van individuele leerlingen en methoden om zowel het sociale klimaat in de klas te verbeteren als te beantwoorden aan individuele leerbehoeften van de leerlingen (cognitie).
- De afgestudeerde kan gedifferentieerd handelen en het sociale klimaat voor samenwerking verbeteren. Hij of zij kan zelfstandig prioriteiten stellen en na overleg met relevante derden adequaat handelen bij ontwikkelings- en gedragsproblemen (vaardigheid).
- De afgestudeerde is gericht op samenwerking en verantwoord handelen vanuit een heldere communicatie met (individuele) leerlingen en collega's en vanuit een eigen visie (attitude).

Professional:

- De afgestudeerde ontwikkelt een eigen professionele kennisbasis om het eigen handelen te verantwoorden en dat van collega's en begeleiders te duiden (evaluatie).
- De afgestudeerde kan de professionele kennisbasis en feedback vanuit de context (leerlingen, collega's, begeleiders) gebruiken voor het evalueren en sturen van de eigen professionele ontwikkeling (regie).
- De afgestudeerde ontwikkelt een eigen identiteit in de context van het eigen handelen, externe kaders en ethische dilemma's (identiteit).

3.4 Beschrijving van het curriculum

In de onderstaande tabel is het curriculum van de opleiding weergegeven.

	de rol van pedagoog: Algemene didactiek	de rol van professional: Professionele Persoonlijke Ontwikkeling	de rol van vakdidactisch specialist: Vakdidactiek
1 ^{ste} helft master	Startweek: kennismaking met de drie rollen, met de opleiding, met elkaar en met de stageschool		
	Hoor- en werkcolleges rond de thema's: <ul style="list-style-type: none"> • De leerling • Leren en instructie • Interactie en klassenmanagement 	<ul style="list-style-type: none"> • Training Persoonlijk Leiderschap van de Docent • Workshop en begeleiding Professioneel Spreken • Collegereeks Professioneel Persoonlijk Leren (PPL) 	Collegereeks over de vakspecifieke didactiek horend bij het gekozen schoolvak, onder andere: <ul style="list-style-type: none"> • Wetenschappelijke discipline vs. schoolvak • Lessen voorbereiden • Doelen, leeractiviteiten en toetsen
	Begeleide stage: observatie, oriëntatie, ongeveer 50 eigen lessen + overige activiteiten op school		
	De les draait door: praktijkgerichte vaardigheidstrainingen, integratie van de drie onderwijslijnen/rollen.		
	Geïntegreerde tentamens: Lessenreeks (5 EC), Zelfevaluatie 1 (10 EC) en Begeleide Stage (15 EC)		
2 ^{de} helft master	Middenweek: opstart Zelfstandige stage en Ontwerp en Onderzoek vanuit de drie lijnen		
	Hoor- en werkcolleges rond de thema's: <ul style="list-style-type: none"> • De leerling • Leren en instructie • Interactie en klassenmanagement • Verdiepingsthema naar keuze 	<ul style="list-style-type: none"> • Collegereeks Professioneel Persoonlijk Leren (PPL) • Werkcolleges Ontwerp en Onderzoek 	Collegereeks over de vakspecifieke didactiek horend bij het gekozen schoolvak, onder andere: <ul style="list-style-type: none"> • Vakspecifiek leren en denken • Educatief ontwerpen
	Zelfstandige stage: ongeveer 150 eigen lessen + overige activiteiten op school		
	Geïntegreerde tentamens: Ontwerp en Onderzoek (10 EC), Zelfevaluatie 2 (5 EC) en Zelfstandige Stage (15 EC)		

4. Overzicht van beoordelingen

Standaard	Oordeel
Standaard 1. Beoogde eindkwalificaties	Voldoende
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	Voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	Voldoende
Opleidingen als geheel	Voldoende

5. Bevindingen, overwegingen en beoordeling per standaard

5.1 Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft de inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen

Bevindingen

De opleidingen beogen de studenten op te leiden tot (zelf)kritische en ontwikkelingsgerichte leraren die leerlingen in de bovenbouw van havo en vwo weten te motiveren en hen actief laten leren binnen het schoolvak waarvoor ze opgeleid zijn en die daarbij gebruik maken van wetenschappelijk onderzoek. In dat verband onderscheiden de opleidingen drie rollen, die van pedagoog, professional en vakdidactisch specialist. De rol van pedagoog veronderstelt kennis over de ontwikkeling van jonge mensen en vaardigheden om deze te bevorderen. De rol van professional heeft betrekking op het vermogen de eigen ontwikkeling te sturen en binnen de school met leerlingen, collega's, ouders en andere betrokkenen de onderwijspraktijk te verbeteren. De rol van vakdidactisch specialist doelt op de capaciteiten die nodig zijn om de wetenschappelijk verantwoorde inhoud van het schoolvak om te zetten in het vakspecifiek leren door leerlingen. Alhoewel dit in de ogen van de opleidingen drie onderscheiden rollen zijn, staat voor hen de integratie daarvan voorop. Immers, in de praktijk van de leraar voortgezet onderwijs komen ze samen en treden ze gelijktijdig op.

De opleidingen hebben deze doelstellingen omgezet in eindkwalificaties. In deze eindkwalificaties, die in paragraaf 3.3 van dit rapport integraal zijn weergegeven, zijn de genoemde rollen zichtbaar en is daarbinnen aandacht gegeven aan de kennis, vaardigheden en houding die voor elk van de rollen nodig is. De eindkwalificaties van de opleidingen sluiten aan bij het recente werk van de Onderwijscoöperatie. Daarin wordt gezegd dat docenten in het voortgezet onderwijs over vakinhoudelijke, vakdidactische en pedagogische bekwaamheden moeten beschikken, dit tegen de achtergrond van een brede professionele basis. De student heeft de nodige vakinhoud verworven in de disciplinaire master. De overige bekwaamheden, inclusief de professionele basis zijn terug te vinden in de eindkwalificaties van deze lerarenopleidingen.

De eindkwalificaties van de voltijd- en deeltijdvarianten van de verschillende opleidingen zijn geheel identiek aan elkaar.

De opleidingen hebben eerder voor de aansluiting bij het nieuwe ontwerp van de Onderwijscoöperatie gekozen dan voor de bestaande wettelijke kaders, omdat zij de mening zijn toegedaan dat de eerstgenoemde meer recht doen aan de beoogde integratie dan de zeven competenties die nu nog wettelijk voorgeschreven zijn.

De opleidingen hebben zich er wel van vergewist dat hun eindkwalificaties aan de wettelijke kaders voldoen. Dat is zichtbaar gemaakt in een fijnmazige matrix waarin de eindkwalificaties en de wettelijke kaders met elkaar zijn vergeleken. De eindkwalificaties van de opleidingen komen overeen met de wettelijke kaders voor de eerstegraads leraar, zijnde de leraar die bevoegd is in de bovenbouw van havo en vwo (voorbereidend hoger onderwijs) onderwijs les te geven.

Naast de wettelijke vereisten waaraan de eindkwalificaties voldoen, stemmen ze ook overeen met het Domeinspecifieke Referentiekader van de Universitaire Lerarenopleidingen dat de Interdisciplinaire Commissie Lerarenopleidingen heeft opgesteld. Deze commissie bundelt alle lerarenopleidingen van de

Nederlandse universiteiten. Door de aansluiting bij deze landelijke afspraken en de nadere richtlijnen die de universiteiten daaromtrent hebben vastgelegd, zijn deze landelijk gelegitimeerd.

De internationale dimensie van de opleidingen blijkt vooral uit het betrekken van gastdocenten uit het buitenland bij de opleiding. Het NUFFIC heeft een vergelijkende studie uitgevoerd naar de universitaire lerarenopleidingen in het buitenland. Daaruit blijkt naast overeenkomsten de grote aandacht voor de praktijk in de opleidingen in Nederland waaronder die van de Radboud Universiteit.

De opleidingen onderhouden intensief contact met het werkveld in de vorm van de scholen waar de studenten stage lopen (zie daarvoor standaard 2). Daarnaast hebben de opleidingen samen met de Hogeschool Arnhem-Nijmegen een werkveldadviescommissie en hebben twee rectoren van scholen en twee schoolbestuurders zitting in de bestuursraad van de Radboud Docenten Academie. Daarnaast heeft een rector zitting in de examencommissie.

De Radboud Universiteit heeft het voornemen in de komende jaren de structuur met de huidige 18 opleidingen aan de hand van een *planningsneutrale conversie* om te zetten naar een structuur van drie opleidingen met alfa-, bèta- en gammavakken, daarbij overigens wel recht doende aan de verschillen die er tussen de afzonderlijke specialisaties binnen deze opleidingen bestaan.

Overwegingen

De opleidingen hebben naar de waarneming van het panel een krachtige visie, die gekarakteriseerd kan worden als het opleiden van zelfkritische, ontwikkelingsgerichte en vernieuwingsbekwame leraren. De opleidingen werken continu aan een consequent doorgevoerde strategie en implementatie van deze visie in het gehele programma. Het panel heeft ook gezien dat deze visie door alle betrokkenen binnen de opleidingen gedragen wordt.

Het panel onderschrijft de doelstellingen van de opleidingen als zijnde relevant voor het beroep van de eerstegraads leraar. In de doelstellingen blijken de vereiste kennis en vaardigheden en komt ook het onderzoekend vermogen waarover de afgestudeerden zouden moeten beschikken sterk tot uitdrukking. Naar de mening van het panel is het wetenschappelijk gehalte van de eindkwalificaties naar behoren.

Het panel acht de eindkwalificaties zorgvuldig uitgewerkt. Ook zijn deze in de vorm van matrices voorbeeldig en met een grote mate van detail afgestemd op de wettelijke vereisten en op de afspraken die de gezamenlijke lerarenopleidingen in Nederland in het domeinspecifieke referentiekader neergelegd hebben.

Door de afstemming van de eindkwalificaties op de wettelijke kaders en op het domeinspecifieke referentiekader en na de eindkwalificaties ook zelf bestudeerd te hebben, komt het panel tot het oordeel dat deze aan het masterniveau beantwoorden.

Door nu reeds te kiezen voor de nieuwe rollen en competenties die de Onderwijscoöperatie opgesteld heeft, tonen de opleidingen in de ogen van het panel aan de doelstellingen en eindkwalificaties zeer actueel te houden.

Het panel heeft kennisgenomen van de internationale vergelijking die het NUFFIC heeft uitgevoerd. Een verdere uitwerking daarvan zou in de ogen van het panel op zijn plaats zijn.

De opleidingen hebben intensieve contacten met het beroepenveld als gevolg waarvan ze naar het oordeel van het panel hun eindkwalificaties en curriculum naar behoren weten af te stemmen op de eisen van de beroepspraktijk.

Het panel kan zich vinden in de stappen die de Radboud Universiteit wil zetten om van 18 opleidingen te gaan naar drie opleidingen met daarbinnen specialisaties.

Beoordeling van de standaard

Op grond van bovenstaande overwegingen beoordeelt het panel standaard 1 Beoogde eindkwalificaties als voldoende.

5.2 Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Bevindingen

De afgelopen jaren zijn de opleidingen ertoe overgegaan hogere eisen te stellen aan de instromende studenten. Het doel daarvan is studenten toe te laten die een goede kans hebben de opleiding met succes af te sluiten. De studenten die willen instromen, dienen hun vakinhoudelijke master geheel afgerond te hebben. De examencommissie beoordeelt of de student toelaatbaar is en baseert zich daarbij op de landelijke verwantschapstabellen. Mocht de vakinhoudelijke master niet toereikend zijn, dan moet de student een deficiëntieprogramma volgen. De opleidingen hechten veel waarde aan de disciplinaire kennis en inzichten die de studenten in hun bachelor en master opdoen. De ontwikkelingen in de richting van brede bachelors baren bijvoorbeeld de opleidingen Moderne Vreemde Talen zorgen, omdat de taalvaardigheid van studenten van deze brede bachelors tekort kan schieten. De Radboud Universiteit legt zelf de nadruk op disciplinaire bachelors, omdat ze de disciplinaire verdieping in de opleidingen van wezenlijk belang vindt.

Voor enkele groepen studenten zijn er nog iets andere of aanvullende toelatingseisen. Zo moeten de studenten van de ingedaalde masteropleidingen Biologie, Natuurkunde, Scheikunde en Wiskunde een bepaald aantal studiepunten van het niet-educatieve gedeelte hebben gehaald. Studenten die werkzaam zijn op een school en hun werk als stageplaats willen inzetten, moeten onder meer aan eisen betreffende het aantal lessen en het niveau van de klas voldoen. Studenten die zich voor de tweede keer inschrijven voor de opleiding (herstarters), moeten dit apart motiveren in hun motivatiebrief.

Met ingang van het studiejaar 2014 – 2015 wordt met alle studenten een individueel motivatiegesprek gevoerd. Ook wordt hen geadviseerd een les op school bij te wonen. De opleidingen doen dit om de studenten een reëler beeld van het leraarschap te geven waardoor ook de uitval kan worden beperkt.

Het curriculum is opgebouwd uit drie onderwijslijnen die afgestemd zijn op de in de eindkwalificaties onderscheiden rollen. In de onderwijslijn Algemene Didactiek worden onder meer thema's als de leerling, de docent, leren en instructie en interactie en klassenmanagement behandeld. De onderwijslijn Persoonlijke Professionele Ontwikkeling omvat onderwerpen als het persoonlijk leiderschap van de leraar en professioneel spreken. In deze onderwijslijn wordt ook aandacht gegeven aan de passie van de studenten voor zowel het vak als het kind of de jongere. Ook zitten onderwerpen die te maken hebben met ethiek en integriteit in deze onderwijslijn. Aankomende en meer ervaren docenten in het voortgezet onderwijs komen met situaties in aanraking waarin kennis van en inzicht in deze aspecten van het

leraarschap belangrijk zijn, zo lieten de opleidingen aan het panel weten. Tot slot is in deze onderwijslijn plaats ingeruimd voor ontwerp en onderzoek als voorbereiding op de gelijknamige toets. In de onderwijslijn Vakdidactiek gaan de opleidingen in op de aspecten van de didactiek van het schoolvak waar de opleiding op gericht is. In de onderdelen De Les Draait Door en in het Verdiepingsthema wordt de studenten de keuze geboden met toegespitste vaardigheidstrainingen in het eerstgenoemde onderdeel en specifieke onderwerpen zoals ICT, onderwijsvernieuwing en tweetalig onderwijs in het Verdiepingsthema.

De opleidingen hebben tegenover het panel gezegd veel belang te hechten aan een stevige kennisbasis bij de studenten. Het doel daarvan is evenwel niet kennis *per se* maar het vermogen om kennis in concrete situaties toe te passen en deze situaties daardoor beter aan te pakken.

Zowel in het curriculum als in de toetsing (zie ook standaard 3) streven de opleidingen na de studenten op te leiden in een wetenschappelijke georiënteerde benadering van onderwerpen en vraagstukken. Deze benadering bestaat uit drie stappen, zijnde het wetenschappelijk verantwoord ontwerpen van onderwijs, het in de praktijk uitvoeren van dat onderwijs en het wetenschappelijk onderbouwd analyseren van en reflecteren op het onderwijs dat gegeven is.

Elk van de onderwijslijnen is in handen van een team van docenten onder leiding van een voorzitter. Deze voorzitters en de coördinatoren van het september- en februaricohort komen in de programmacommissie samen om de samenhang tussen de onderwijslijnen te bevorderen. De opleidingen nemen zich voor meer opdrachten in het curriculum in te zetten die een brug slaan tussen de onderwijslijnen en de integratie vergroten (onderwijslijndoorsnijdende opdrachten). Om de integratie in het curriculum verder te bevorderen zal de Radboud Docenten Academie vanaf september de docenten van de verschillende onderwijslijnen in teams rondom groepen studenten laten werken. De samenhang tussen het cursorisch onderwijs en het praktijkgedeelte wordt bevorderd door de studenten in het cursorisch deel opdrachten te geven die zij in de praktijk moeten uitvoeren.

De opleidingen werken samen met scholen in het voortgezet onderwijs om invulling te geven aan het praktijkgedeelte van de opleidingen, dat de helft van de totale opleiding beslaat. Deze scholen hebben een verschillende status. Het gaat om academische opleidingsscholen, samenwerkingsscholen en stagescholen. De eerste twee typen scholen hebben een uitgewerkte structuur van begeleiding en beoordeling. Naast de directe begeleider van de student in de persoon van de schoolpracticumdocent beschikken deze scholen over een algemeen begeleider van de school (abs) die toezicht houdt op de begeleiding en beoordeling binnen de school en aanspreekpunt voor de opleidingen is. De stagescholen hebben een dergelijke functionaris niet. Deze stagescholen zijn vaak verder weg gelegen scholen waar studenten zijn die op die betreffende school werkzaam zijn. De opleidingen zelf beschikken als tegenhanger van de abs over een algemeen begeleider van het instituut (abi). Deze houdt contact met de scholen, bezoekt deze en zorgt voor de afstemming tussen het cursorisch onderwijs en het praktijkgedeelte van de opleidingen. Tweemaal per jaar beleggen de opleidingen een bijeenkomst voor schoolpracticumdocenten en algemeen begeleiders van de school en van het instituut. De opkomst vanuit de scholen valt soms wat tegen. De abi's spreken elkaar elke zes weken om onderling af te stemmen. Voor de stagescholen hebben de opleidingen speciaal twee abi's ingezet om studenten daar te begeleiden. Om en nabij 22% van de studenten voeren hun stage uit in een stageschool. De opleidingen willen dit de komende jaren terugbrengen naar ongeveer 15%, omdat de begeleiding van de studenten daar arbeidsintensief is vanwege de nagestreefde kwaliteit. Stagescholen liggen bovendien verspreid over het land en dat leidt tot meer reistijd voor het stagebezoek.

De Radboud Docenten Academie hecht veel waarde aan het promoveren van docenten. Dat percentage is nu 32% maar dit jaar en de komende jaren zal het aantal gepromoveerden aanmerkelijk toenemen. Docenten worden in de gelegenheid gesteld zichzelf te professionaliseren. Dat gebeurt onder meer in docentontwikkelteams waarin docenten en mensen uit de beroepspraktijk van elkaar leren. Bijna driekwart van de docenten heeft ervaring in het voortgezet onderwijs.

Docenten die een aanstelling hebben van tenminste 0,3 fte en meer dan twee jaar in dienst zijn, worden geacht de basiskwalificatie onderwijs (BKO) te behalen. Zoals in bijlage 5 van dit rapport is vermeld, beschikt 92% van deze docenten over een BKO-certificaat. Zes docenten hebben een senior kwalificatie onderwijs (SKO). Het koppelen van een VELON-registratie daaraan leidt in de ogen van de opleidingen tot een erg uitgebreid en langdurig opleidingstraject met soms meer van hetzelfde. Als gevolg daarvan is het aantal VELON-registraties onder de docenten betrekkelijk laag. De opleidingen zijn in samenspraak met het ministerie van Onderwijs en met instemming van VELON doende een alternatief voor de VELON-registratie te vinden.

De studenten en alumni hebben desgevraagd laten weten de docenten deskundig te vinden. Ook zijn de docenten gemakkelijk te benaderen.

Een schoolpracticumdocent dient in elk geval een eerstegraads bevoegdheid te hebben. Ieder van de schoolpracticumdocenten heeft een cursus gevolgd om op deze rol voorbereid te zijn.

De studenten kunnen kiezen voor de voltijdvariant of de deeltijdvariant van de opleidingen. De inhoud van het curriculum van beide varianten is geheel identiek aan elkaar. De studenten die de voltijdvariant volgen, kunnen ofwel op 1 september ofwel op 1 februari beginnen. De duur van de opleiding voor hen is een vol jaar. Beginnen in februari kan overigens alleen voor de opleidingen Nederlands, Engels, Biologie, Maatschappijleer en Geschiedenis, omdat de instroom van deze groot is. Wel wordt overwogen dit voor meer opleidingen mogelijk te maken. De studenten die de deeltijdvariant volgen, spreiden hun studie gewoonlijk over twee jaar. In het eerste jaar vervullen ze de Begeleide Stage en volgen ze alle colleges. In het tweede jaar doen ze de Zelfstandige Stage en leggen ze hun toetsen af. Overigens maakt de opleidingscoördinator aan het begin van de opleiding met ieder van de deeltijdstudenten afspraken over de temporisering van het programma.

De studenten volgen het cursorisch onderwijs parallel aan het praktijkgedeelte van het curriculum: op maandag en soms vrijdag het cursorisch onderwijs en de rest van de week de stage. De studenten hebben gemiddeld per week 5 uur cursorisch onderwijs en 3 uur begeleiding in de praktijk.

In het praktijkgedeelte van de opleidingen wordt de voortgang van de stage van de studenten periodiek formatief getoetst door de schoolpracticumdocent aan de hand van het beoordelingsformulier van de stage dat in de vorm van een *rubric* is opgebouwd (zie daarvoor standaard 3).

De studenten hebben het panel desgevraagd laten weten de studielast als hoog te ervaren. Vooral het onderdeel Ontwerp & Onderzoek kost de studenten veel inspanning naast de andere onderwijsactiviteiten. Vooral de cohorten die in februari beginnen hebben daarmee te maken. Met het oog daarop hebben de opleidingen onder andere het rooster aangepast.

De studenten krijgen twee maanden na het begin van de studie een advies, gebaseerd op de ervaringen van docenten en schoolpracticumdocenten. Studenten die wordt aangeraden met de opleiding op te houden, stoppen meestal ook. In het geval van problemen is er overleg tussen de studenten en de studieadviseur.

De rendementen van de opleidingen (nominale studieduur + één jaar) bevinden zich op een niveau van 70% voor de voltijdstudenten en op het niveau van 60% voor de deeltijdstudenten. De rendementen van de ingedaalde masteropleidingen zijn beduidend hoger (voor alle cijfers zie bijlage 5).

De opleidingen verhuizen binnenkort naar een nieuwe huisvesting waarin zij over *state-of-the-art* faciliteiten zullen beschikken waaronder een leerlaboratorium waar ook scholen gebruik van kunnen maken. Voor de practicumfaciliteiten ten behoeve van de natuurwetenschappelijke schoolvakken wordt gebruik gemaakt van de laboratoriumvoorzieningen van de disciplinaire opleidingen.

Overwegingen

De opleidingen leggen bij de toelating naar het oordeel van het panel de juiste accenten. Dat blijkt vooral uit de eisen voor de inhoud van de vakinhoudelijke master die de studenten afgerond moeten hebben. Het panel waardeert de toelatingsprocedure en dan met name het motivatiegesprek en het advies een les op school bij te wonen. Het panel acht de instroom zorgelijk, temeer daar geen sprake lijkt te zijn van een zich doorzettende groei. Daarom pleit het panel voor nog meer aandacht voor de vergroting van de instroom en de verhoging van het rendement. Wel ziet het panel als positief dat de opleidingen zorgvuldig selecteren en de kwaliteit van de instromende studenten voorrang blijven geven boven de getalsmatige groei.

Zoals eerder gezegd, heeft het panel veel waardering voor de wijze waarop de visie van de opleidingen doorwerkt in het curriculum. Na de structuur en de inhoud van het curriculum bestudeerd te hebben, stelt het panel vast dat deze passen bij de beoogde eindkwalificaties. De bij standaard 3 te noemen toetsmatrix waarin de toetsing van de opleidingen gekoppeld is aan de eindkwalificaties, is een bewijs van de overeenstemming tussen eindkwalificaties en curriculum.

Het panel ziet in de onderwijslijnen de nagestreefde eindkwalificaties duidelijk terug, inclusief de kennis. De opleidingen slagen er goed in deze lijnen te integreren. Wel wil het panel pleiten voor een verdere versterking van de wetenschappelijke dimensie van het curriculum. Het panel ziet hier ook een relatie met de hieronder te noemen verdere ontwikkeling van het docententeam.

De panelleden en de referenten hebben ook met name stilgestaan bij de vakdidactiek in het curriculum van de opleidingen. In alle opleidingen komt de vakdidactiek naar behoren tot haar recht in het curriculum. Bij een aantal van de opleidingen is het meer dan voldoende. Dat is onder meer zo bij de opleidingen Aardrijkskunde, Biologie, Duits, Frans, Geschiedenis, Godsdienst en Levensbeschouwing, Nederlands, Maatschappijleer en Kunstgeschiedenis.

Het cursorisch onderwijs en het praktijkgedeelte zijn in de ogen van het panel goed afgestemd. De samenwerking tussen de opleidingen en de scholen voor voortgezet onderwijs is overeenkomstig ingericht en wordt naar behoren uitgevoerd. Daarbij valt positief de interactie tussen beide op. Ook bij de stagescholen doen de opleidingen veel moeite de scholen en de studenten te bereiken. Wel bepleit het panel in deze relatie de gelijkwaardigheid met de scholen te versterken.

Het panel vindt het docententeam zeer deskundig, betrokken en actief en vindt een compliment in deze op zijn plaats. Daarin wordt het panel gesteund door de studenten die zeer positief over hun docenten zijn. Het maatwerktraject voor de VELON-registratie waar de opleidingen aan werken, komt het panel als zinvol voor. Het panel is verheugd over het aantal docenten dat nu met een promotie bezig is, leidend tot een aanmerkelijk hoger aantal gepromoveerde docenten in de komende jaren. Wel bepleit het panel de docenten ook na hun promotie onderzoektijd ter beschikking te stellen, mede om het onderzoek in de opleidingen te bevorderen.

De gehanteerde didactiek en werkvormen zijn sterk afgestemd op de te realiseren leerinhouden. Gezien de door de studenten ervaren studielast vraagt het panel de opleidingen aandacht te blijven geven aan de studeerbaarheid. In dat verband zou het panel een lans willen breken voor meer maatwerk in het curriculum om recht te doen aan de ontwikkeling van de individuele student. In lijn daarmee geeft het panel de opleidingen mee de rendementen te blijven bewaken.

Het panel acht de studiegids en de digitale informatie over de opleidingen zeer informatief. De nieuwe huisvesting ziet het panel als een verdere versterking van de opleidingen.

Beoordeling van de standaard

Op grond van bovenstaande overwegingen beoordeelt het panel standaard 2 Onderwijsleeromgeving als voldoende.

5.3 Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 3. De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Bevindingen

De toetsing en beoordeling van de opleidingen is vastgelegd in het Toetsbeleid dat ieder jaar door de directie na consultatie van de examencommissie wordt vastgesteld.

De examencommissie van de opleidingen ziet toe op de procedures van toetsing en beoordeling. Daartoe stelt deze commissie jaarlijks de Regels en Richtlijnen dienaangaande op. Daarin staat onder meer dat studenten twee mogelijkheden hebben om een toets af te leggen. Ook is bepaald dat werkstukken op plagiaat worden gecontroleerd. Daarnaast ziet de examencommissie toe op de kwaliteit en het niveau van de toetsen. Daartoe neemt zij geregeld steekproeven van toetsen en onderneemt zo nodig passende acties deze. Een rector van een school voor voortgezet onderwijs heeft als extern lid zitting in de commissie.

De opleidingen hebben toetsmatrices opgesteld aan de hand waarvan zij hebben laten zien hoe de eindkwalificaties in de verschillende toetsen die de studenten moeten afleggen, naar voren komen. Deze toetsmatrices geven dat beeld zowel op hoofdlijnen als in detail. In het laatste geval zijn de in bestanddelen onderverdeelde eindkwalificaties gekoppeld aan de afzonderlijke formuleringen in de beoordelingsformulieren van de verschillende toetsen. Zoals onder standaard 2 gezegd, is het oogmerk van de opleidingen in de toetsen primair na te gaan of studenten de wetenschappelijke georiënteerde benadering van onderwerpen en vraagstukken beheersen.

De studenten leggen een aantal toetsen af. In de eerste helft van de opleidingen zijn dat Lessenreeks, Begeleide Stage en Zelfevaluatie 1. In de tweede helft van de opleidingen gaat het om Ontwerp & Onderzoek, Zelfstandige Stage en Zelfevaluatie 2. Toetsen in de tweede helft zijn door de opleidingen bestempeld als eindwerken, zijnde toetsen die inzicht geven in het eindniveau dat de studenten hebben bereikt. In de stages tonen de studenten aan in staat te zijn onderwijs te verzorgen waarbij ze dat in de tweede helft van de opleiding zelfstandig geacht worden te doen. In de toetsen Zelfevaluatie reflecteren de studenten op hun persoonlijk en beroepsmatige ontwikkeling. In de Lessenreeks en in het Ontwerp & Onderzoek ontwerpen studenten een reeks lessen. Bij de Lessenreeks baseren zij zich op de methoden die in de school worden gehanteerd en in Ontwerp & Onderzoek kiezen ze hun eigen methode en koppelen daar ook een onderzoeksvraag aan. Dit laatste deel wordt uitgevoerd door twee studenten waarbij

overigens vooraf wordt bepaald wie welk deel van het werk voor zijn of haar rekening zal nemen. Het werk in het kader van Ontwerp & Onderzoek wordt tussentijds van commentaar voorzien door de docenten. Ook beleggen de opleidingen een symposium waarin docenten en studenten op het werk reageren.

De toetsvormen die door de opleidingen gehanteerd worden, zijn gevarieerd en omvatten onder andere schriftelijke verslagen, portfolio's, presentaties, criteriumgerichte interviews en praktijkhandelingen in de stages.

Een belangrijk beginsel bij de toetsing binnen de opleidingen is het principe van integraliteit. In elk van de toetsen worden de studenten integraal beoordeeld, zijnde in alle rollen die in de eindkwalificaties zijn opgenomen en op de elementen die daar deel van uitmaken. Dat betekent ook dat kennis, vaardigheden en houding gezamenlijk aan bod komen. Het panel heeft veel waardering voor deze integratie, omdat hierin de verbinding tussen de kennis en de toepassing daarvan in de praktijk van de school gerealiseerd wordt. Om deze integrale toetsing en beoordeling te kunnen uitvoeren, werken de opleidingen met *rubrics*. Deze specificeren de elementen waarop getoetst wordt aan de hand van uitgewerkte beoordelingscriteria. Deze laatste geven in woorden de mogelijke kwalificaties aan waaraan de student kan voldoen, gaande van onvoldoende tot excellent. Het doel daarvan is de beoordelaars te ondersteunen bij hun oordeelsvorming. De digitale *rubrics* formulieren hebben een ingebouwde becijferingsmethodiek, die bijdraagt aan standaardisering van de beoordeling. Naast de *rubrics* geven de beoordelaars een schriftelijke toelichting op de beoordeling of schrijven ze een woordrapport. Daarenboven worden de toetsen Zelfevaluatie 2 en Ontwerp & Onderzoek afgesloten met een aanvullend gesprek.

Bij de eindwerken zijn steeds twee beoordelaars betrokken. Deze beoordelaars worden aangewezen door de examinerator van het cohort, die op zijn of haar beurt benoemd is door de examencommissie. Bij de beoordeling van de andere toetsen wordt bij twijfel of in het geval van een onvoldoende ook een tweede beoordelaar daarbij betrokken. Als twee beoordelaars niet tot overeenstemming komen, dan schakelt de examinerator een derde beoordelaar in. De stagebeoordelingen zijn mede gebaseerd op een stageportfolio dat de student heeft opgebouwd waarin onder andere verslagen van lesbezoeken zijn opgenomen. De examinerator wijst bij een stagebeoordeling altijd drie beoordelaars aan. De schoolpracticumdocent en de tweede begeleider op school vullen samen het stagebeoordelingsformulier in. Een docent van de academie controleert deze beoordeling op basis van het stageportfolio en overlegt zo nodig met de beoordelaars op school. De examinerator stelt uiteindelijk de uitslag vast.

Onvoldoende beoordeelde stages leiden tot een verlenging daarvan en een herbeoordeling. Van de toetsen Lessenreeks en Ontwerp & Onderzoek worden tussen 20% en 30% de eerste keer afgekeurd. Studenten wordt gevraagd deze te verbeteren en opnieuw in te leveren.

De eindwerken van de studenten zijn beoordeeld door de referenten binnen het panel en de panelleden die het locatiebezoek hebben afgelegd. Alle eindwerken zijn door de referenten en de panelleden als minstens voldoende beoordeeld.

De vertegenwoordigers van de scholen voor voortgezet onderwijs met wie het panel heeft gesproken, hebben desgevraagd laten weten te spreken te zijn over de afgestudeerden van de opleidingen. Deze afgestudeerden nemen als eerstegraads leraar ook initiatief in de school en vervullen de rol van voortrekker in de onderwijskundige ontwikkeling op de school. De afgestudeerden hebben beaamd dat zij die rol kunnen spelen. Zij proberen andere vakdidactische methoden en technieken uit dan degene die in de school gehanteerd worden.

Overwegingen

Het panel acht het toetsbeleid van de opleidingen naar behoren uitgewerkt. Daarnaast beoordeelt het panel het functioneren van de examencommissie als stevig en doeltreffend. Deze commissie behartigt de taken die zij volgens de wettelijke bepalingen zou moeten behartigen en doet dat naar de waarneming van het panel op een verantwoorde wijze, inclusief de steekproefsgewijze controle op de kwaliteit van de toetsen.

Het panel is positief over de wijze waarop de opleidingen de relatie tussen de eindkwalificaties en de toetsen in de toetsmatrix in beeld hebben gebracht en stelt vast dat in de toetsen alle, in detail uitgewerkte eindkwalificaties aan bod komen.

Het panel onderschrijft het principe van de integrale toetsing als een beginsel dat recht doet aan het toetsen van kennis, vaardigheden en houding in gezamenlijkheid, zoals de opleidingen dat voor ogen hebben. Het panel heeft waardering voor de consistentie die de opleidingen tussen de eigen visie, de eindkwalificaties, het curriculum en de toetsen hebben weten aan te brengen. De visie is duidelijk in het curriculum en de toetsing terug te vinden.

Het panel beoordeelt het systeem van toetsing en beoordeling als voldoende. De toetsvormen doen recht aan de te toetsen kennis, inzichten, vaardigheden en houding. Het gebruik van de *rubrics* is volgens het panel gepast voor de geïntegreerde toetsing die de opleidingen beogen. Ook heeft het panel waardering voor het veelvuldig gebruik van het vier-ogenprincipe bij de beoordeling van de prestaties van de studenten. Wel geeft het panel mee het werken met de *rubrics* verder te ontwikkelen waardoor de geïntegreerde beoordeling verder aan betrouwbaarheid kan winnen. Daarbij kan gedacht worden aan kalibreersessies waarin groepen docenten hun oordeel over eenzelfde werkstuk onderling vergelijken.

Het panel heeft de beoordelingen van de eindwerken door de vakdidactische referenten bestudeerd en gewogen en vervolgens vastgesteld dat alle in de beoordeling betrokken eindwerken ten minste voldoende waren. Los van de individuele verschillen die zich vanzelfsprekend tussen de studenten voordoen, zijn enkele zaken het benoemen waard. Bij een aantal van de opleidingen overstijgt het niveau van de eindwerken dat van voldoende. Dat geldt onder andere voor Aardrijkskunde, Duits, Frans, Godsdienst en Levensbeschouwing, Kunstgeschiedenis en Maatschappijleer. Wel zouden de studenten in de eindwerken kritischer kunnen reflecteren op de gebruikte theorie en de gehanteerde methode. In de eindwerken van de bètaopleidingen zou de vakdidactiek versterkt moeten worden ten opzichte van de relatief vaak toegepaste algemeen-didactische benadering. Bij opleidingen als Biologie en Wiskunde had in de eindwerken ook een meer kwalitatieve methode van onderzoek op zijn plaats geweest. Bij de alfavakken is wel veel aandacht voor de vakdidactiek en worden daarnaast nieuwe concepten onderzocht en toegepast. Dat geldt voor Duits, Frans en Nederlands. De eindwerken van Engels hadden daarentegen vakdidactisch meer toegespitst kunnen zijn. In de eindwerken van de gammaopleidingen wordt innovatie en vernieuwing ook nagestreefd maar in sommige situaties ingeperkt door de eisen die op de school aan de lessen en de toetsen worden gesteld. De vakdidactiek komt in de eindwerken van deze opleidingen wel behoorlijk naar voren. Alleen bij de opleiding Algemene Economie is de vakdidactiek niet zo duidelijk zichtbaar. De vakdidactiek is in de eindwerken van Maatschappijleer sterker dan in die van Management en Organisatie. Dat geldt ook voor Godsdienst en Levensbeschouwing ten opzichte van Filosofie.

Gehoord de vertegenwoordigers van de scholen voor voortgezet onderwijs en de alumni zelf, beoordeelt het panel de afgestudeerden als leraren die in staat zijn een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van de school en de vernieuwing van het onderwijs.

Beoordeling van de standaard

Op grond van bovenstaande overwegingen beoordeelt het panel standaard 3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties als voldoende.

Bijlage 1: Programma van het locatiebezoek

Programma locatiebezoek op 20 mei 2015 te Nijmegen

- 16.00 uur – 18.00 uur   Aankomst en overleg visitatiepanel (besloten)
- 18.00 uur – 18.45 uur   Bestuur instelling en opleidingsmanagement
prof. dr. Th. Engelen (rector-magnificus Radboud Universiteit Nijmegen), prof. dr. S. Gielen (voorzitter Bestuursraad Radboud Docenten Academie, decaan Faculteit Natuurkunde, Wiskunde en Informatica), prof. dr. P. Meijer (algemeen en wetenschappelijk directeur Docenten Academie), dr. D. Majoor (directeur Onderwijs(organisatie) en Bedrijfsvoering, tot 31 maart 2015), dr. M. Scheepers (directeur Onderwijs(organisatie) en Bedrijfsvoering, per 1 april 2015)
- 19.00 uur – 20.00 uur   Opleidingsmanagement en inhoudelijk kernteam
prof. dr. P. Meijer (algemeen en wetenschappelijk directeur Docenten Academie), dr. D. Majoor (directeur Onderwijs(organisatie) en Bedrijfsvoering, tot 31 maart 2015), dr. M. Scheepers (directeur Onderwijs(organisatie) en Bedrijfsvoering, per 1 april 2015), drs. A. Aardema (opleidingscoördinator februaricohort en minor, vakdidacticus Geschiedenis), dr. H. Oolbakkink (opleider Ontwerp & Onderzoek, opleider Professioneel Persoonlijk Leren en Algemene Didactiek), L. Jager MSc (opleider Professioneel Persoonlijk Leren en Algemene Didactiek, algemeen begeleider van het instituut), ir. G van Ginkel (opleider Professioneel Persoonlijk Leren en Algemene Didactiek)

Programma locatiebezoek op 21 mei 2015 te Nijmegen

- 08.30 uur – 09.00 uur   Aankomst panel
- 09.00 uur – 10.00 uur   Docenten vakdidactiek alfavakken (parallel gesprek)
prof. dr. P.A. Coppen (vakdidactisch hoogleraar Letteren, voorzitter examencommissie voorzitter programmacommissie), drs. E. Blanckesteijn (vakdidacticus Nederlands, opleider Professioneel Persoonlijk Leren, algemeen begeleider van het instituut), drs. I. Koudijs (vakdidacticus Griekse en Latijnse Taal en Cultuur), drs. A. Eelkema (vakdidacticus Moderne Vreemde Talen – Frans), drs. K. Haan (vakdidacticus Moderne Vreemde Talen – Spaans), J. van Hilten MA (vakdidacticus Moderne Vreemde Talen – Engels), drs. H. de Knijff (vakdidacticus Moderne Vreemde Talen – Duits)
- 09.00 uur – 10.00 uur   Docenten vakdidactiek bètavakken (parallel gesprek)
drs. S. van Boven (vakdidacticus Wiskunde, opleidingscoördinator septembercohort, voorzitter opleidingscommissie), dr. G. Hermsen (vakdidacticus Scheikunde, lid opleidingscommissie), J. van Riswick MO-B (vakdidacticus Natuurkunde), ir. A. Schoonhoven (vakdidacticus Biologie, opleider Professioneel Persoonlijk Leren en Algemene Didactiek, algemeen begeleider van het instituut)
- 09.00 uur – 10.00 uur   Docenten vakdidactiek gammavakken (parallel gesprek)
Drs. Q. Elvira (vakdidacticus Algemene Economie en M & O, opleider Ontwerp & Onderzoek en Verdiepingsthema), dr. H. Havekes (vakdidacticus Geschiedenis en Kunstgeschiedenis, lid examencommissie, algemeen begeleider van het instituut), F.

Hooghuis Med (vakdidacticus Aardrijkskunde, opleider Professioneel Persoonlijk Leren), drs. N. Kienstra (vakdidacticus Filosofie), dr. P. Vermeer (vakdidacticus Godsdienst en Levensbeschouwing), drs. J. Willen (vakdidacticus Maatschappijleer, opleider Professioneel Persoonlijk Leren en Algemene Didactiek, algemeen begeleider van het instituut)

- 10.15 uur – 11.15 uur Examencommissie en examinatoren eindwerken
prof. dr. P.A. Coppen (vakdidactisch hoogleraar Letteren, voorzitter examencommissie voorzitter programmacommissie, begeleider en beoordelaar Ontwerp & Onderzoek), drs. H. Havekes (vakdidacticus Geschiedenis en Kunstgeschiedenis, lid examencommissie, algemeen begeleider van het instituut, begeleider en beoordelaar Ontwerp & Onderzoek), drs. K. Derksen (lid examencommissie, opleider Professioneel Persoonlijk Leren en Algemene Didactiek, algemeen begeleider van het instituut, coördinator Externe Relaties), dr. H. Oolbekkink (opleider Ontwerp & Onderzoek, opleider Professioneel Persoonlijk Leren en Algemene Didactiek, begeleider en beoordelaar Ontwerp & Onderzoek), dr. H. Schaap (vakdidacticus Wiskunde, begeleider en beoordelaar Ontwerp & Onderzoek, opleider Ontwerp & Onderzoek, opleider Algemene Didactiek), drs. A. Aardema (opleidingscoördinator februaricohort en minor, vakdidacticus Geschiedenis)
- 11.15 uur – 12.00 uur Stagebegeleiders instituut en scholen (vermelding namen zonder titels)
P. Theunissen (docent Duits, algemeen begeleider van de school, Liemers College (AOS)), J. Meijer (docent Frans, algemeen begeleider van de school, Baudartius College (stageschool)), R. Welink (docent Nederlands, schoolpracticumdocent, Udens College (AOS)), H. Dubois (docent Griekse en Latijnse Taal en Cultuur, schoolpracticumdocent, Canisius College Nijmegen (AOS)), E. Vervuren-Vinke (docent Scheikunde, algemeen begeleider van de school, Stedelijk Gymnasium Nijmegen (AOS)), T. ten Barge (docent Wiskunde, schoolpracticumdocent, Stedelijk Gymnasium Arnhem (AOS)), A. van Nostrum (docent Godsdienst en Levensbeschouwing, schoolpracticumdocent, Merlet College Cuijk (AOS)), E. Blankesteyn (vakdidacticus Nederlands, opleider Professioneel Persoonlijk Leren, algemeen begeleider van het instituut), K. Derksen (lid examencommissie, opleider Professioneel Persoonlijk Leren en Algemene Didactiek, algemeen begeleider van het instituut, coördinator Externe Relaties)
- 12.00 uur – 13.00 uur Lunch panel (besloten) waarbinnen 12.00 uur – 12.30 uur open spreekuur
- 13.00 uur – 13.45 uur Studenten en alumni (vermelding namen zonder titels)
K. Verbeek (alumnus master Natuurkunde, stage gelopen op Kandinsky College, Nijmegen (AOS), aldaar werkzaam), E. Renskers (alumnus minor Wiskunde, stage gelopen op Liemers College (AOS), student master Wiskunde, stage op Stedelijk Gymnasium Arnhem (AOS)), J. Janssen (alumnus master Aardrijkskunde, stage gelopen op Merlet College Cuijk (AOS), aldaar werkzaam), M. Korteweg (student master Management & Organisatie, stage op Dorenweerd College Doorwerth (stageschool)), S. Michiels (alumnus master Engels, stage gelopen op Udens College (AOS), student master Spaans, stage op St. Ludger College Doetinchem (samenwerkingsschool)), M. Lensink (student master Engels, studentlid opleidingscommissie, stage op St. Ludger College Doetinchem (samenwerkingsschool))
- 13.45 uur – 16.00 uur Overleg panel (besloten)

- 15.15 uur – 15.30 uur   Opleidingsmanagement (tweede gesprek)
prof. dr. P. Meijer (algemeen en wetenschappelijk directeur Docenten Academie), dr. D. Majoor (directeur Onderwijs(organisatie) en Bedrijfsvoering, tot 31 maart 2015), dr. M. Scheepers (directeur Onderwijs(organisatie) en Bedrijfsvoering, per 1 april 2015)
- 16.00 uur – 16.30 uur   Terugkoppeling bevindingen door voorzitter panel aan rector magnificus, decaan faculteit, opleidingsmanagement en andere betrokkenen

Bijlage 2: Bestudeerde documenten

Documenten die zijn bestudeerd voorafgaand aan het locatiebezoek

- Kritisch Reflectie Masters Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs Radboud Docenten Academie
- Basisgegevens over de opleidingen
- Domeinspecifiek referentiekader
- Studiegids educatieve master
- Onderwijs- en examenregeling educatieve master (OER)
- Overzicht van opleiders
- Overzichtslijst afgestudeerden educatieve master
- Toetsmatrix educatieve master
- Uitgewerkte matrices educatieve master
- Overzicht van samenwerkingsverbanden
- Besluit instellingstoets kwaliteitszorg
- Vakdidactische dossiers
- Eindwerken (Ontwerp & Onderzoek, Zelfstandige Stage, Zelfevaluatie 2)

Documenten die tijdens het locatiebezoek ter inzage lagen

- Curricula vitae onderwijzend personeel
- Overzicht colleges van alle vakken
- Uitgewerkte voorbeeldcolleges
- Toetsinstructies en beoordelingsformulieren
- Toetsen van studenten, inclusief beoordelingsformulieren
- Stagewijzers voor master en minor
- Kwaliteitszorgplan
- Beleidsstukken (toetsbeleid, rapport curriculumcommissie, jaarverslagen, begrotingen, voortgangsrapportage kwaliteitsslag)
- Enquêtes onder studenten
- Verslagen van overleg met docenten
- Verslagen van overleg met studenten
- Agenda's en verslagen opleidingscommissie, examencommissie (inclusief regels en richtlijnen), onderwijsmanagementteam, bestuursraad, werkveldadviescommissie, overleg binnen Academische Opleidingsscholen
- Zelfstudie en rapportage visitatie 2008

Daarnaast is het panel toegang verschaft tot de digitale leeromgeving van de opleidingen.

Bijlage 3: Bestudeerde eindwerken

De door het panel bestudeerde eindwerken zijn de volgende.

- 0850772
- 0247448
- 0853380
- 4169883
- 0820865
- 4244206
- 0827223
- 0853828
- 0543586
- 7721188
- 4241398
- 0624357
- 4084551
- 0609900
- 4345703
- 0739375
- 0127418
- 0416177
- 4270762
- 4061446
- 3045102
- 0307920
- 0621471

Bijlage 4: Samenstelling visitatiepanel

Het visitatiepanel bestond uit de volgende personen:

- De heer prof. dr. D.D. Breimer (voorzitter);
- De heer prof. dr. R.F. Poell (vice-voorzitter);
- De heer drs. R. van de Kraats (panellid; referent Nederlands);
- De heer prof. dr. A.J. Waarlo (panellid);
- De heer J.G.M. Palings MSc (panellid; referent Aardrijkskunde);
- De heer drs. R.D. Dorreboom (panellid);
- De heer drs. D. Bruinzeel MSc (panellid);
- De heer drs. R.C.A. Wink (studentlid);

- Mevrouw drs. R. Bekker (referent);
- Mevrouw drs. C. Bertona (referent);
- De heer drs. J. Bouwer (referent);
- De heer prof. dr. M.B. van Buuren (referent);
- De heer drs. A.C.J.M. van Haperen (referent);
- Mevrouw A.E. de Hullu (referent);
- De heer dr. E. Kwakernaak (referent);
- Mevrouw drs. A. Llamazares Carballo (referent);
- Mevrouw M.P. Nagtzaam MA (referent);
- De heer drs. A.A. Pormes (referent);
- Mevrouw R.L. Tanner MA (referent);
- De heer drs. T. Visser (referent);
- De heer drs. B.G.J. Wansink (referent);
- De heer prof. dr. G. Zwaneveld (referent).

prof. dr D.D. Breimer (voorzitter)

De heer Breimer is oud-rector magnificus en voorzitter van het college van bestuur van de Universiteit Leiden. Hij was hoogleraar Farmacologie aan deze universiteit en heeft meer dan 500 wetenschappelijke artikelen op zijn naam staan. Voor zijn wetenschappelijke verdiensten ontving hij eredoctoraten van de universiteiten van Gent, Boedapest, Uppsala, Pamplona, Tokyo, Londen en Montreal. De heer Breimer is onder meer vice-voorzitter van de raad van toezicht van de Technische Universiteit Delft en lid van de raad van bestuur van de KU Leuven.

prof. dr. R.F. Poell (vice-voorzitter)

De heer Poell is hoogleraar Human Resource Development aan de Universiteit van Tilburg. Eerder was hij tevens bijzonder hoogleraar op het gebied van het schoolgebonden opleiden van leraren. Hij promoveerde op een onderwerp op het gebied van werkplekleren. De heer Poell heeft talrijke wetenschappelijke publicaties op zijn naam staan, heeft een aantal promovendi begeleid en trad vaak op als gastdocent op zijn vakgebied.

drs. R. van de Kraats (panellid)

De heer Van de Kraats was tot 2012 vakdidacticus Nederlands aan het Instituut voor Lerarenopleidingen (IVLOS) van de Universiteit Utrecht, tegenwoordig Centrum voor Onderwijs en Leren (COLUU) geheten. Daarvoor was hij vele jaren docent Nederlands aan het Christelijk Gymnasium Utrecht. Hij was ook betrokken het opstellen van de eindtermen voor het vak Nederlands in het voortgezet onderwijs. Heden geeft de heer Van de Kraats op regelmatige basis gastcolleges Nederlands aan de Karoli-Universiteit te Boedapest.

prof. dr. A.J. Waarlo (panellid)

De heer Waarlo is emeritus bijzonder hoogleraar bij het Freudenthal Instituut van de Faculteit Bètawetenschappen van de Universiteit Utrecht. Hij studeerde Biologie aan deze universiteit, met als specialisatie Pedagogiek en Didactiek van de Biologie. Ook was hij werkzaam bij de Universiteit voor Humanistiek op gebied van

levensbeschouwelijke en morele educatie. Hij was bij verschillende onderzoeksprojecten en de ontwikkeling van curricula betrokken. De heer Waarlo heeft talrijke publicaties op zijn vakgebied op zijn naam staan.

J.G.M. Palings MSc (panellid)

De heer Palings is hogeschooldocent Sociale Geografie, Onderwijsgeografie en Vakdidactiek aan de Fontys Lerarenopleiding Tilburg, lid van de kenniskring Didactiek van de Gammavakken van deze opleiding en docent Onderwijsgeografie en vakdidactiek Aardrijkskunde aan de Faculteit Geowetenschappen en Graduate School of Teaching van de Universiteit Utrecht. Ook was hij onder meer auteur van een methode Aardrijkskunde voor het voortgezet onderwijs. De heer Palings heeft een reeks van publicaties op zijn vakgebied op zijn naam staan.

drs. R.D. Dorreboom (panellid)

De heer Dorreboom is rector en dagelijks bestuurder van de RSG Noordoost-Veluwe, een openbare school voor voortgezet onderwijs. Daarvoor was hij onder meer werkzaam als directeur/rector en locatiedirecteur in scholen voor het voortgezet onderwijs. Hij was ook projectleider bij Stoas Hogeschool en heeft in die hoedanigheid ook in het buitenland gewerkt. De heer Dorreboom bekleedde en bekleedt talrijke bestuurlijke functies in het veld van het voortgezet onderwijs.

drs. D. Bruinzeel MSc (panellid)

De heer Bruinzeel is voorzitter van het college van bestuur van de scholengemeenschap voor het voortgezet onderwijs CVO Alkmaar en Omstreken, mede-bestuurder van het Van der Meij College en voorzitter van de Stichting Werkkring. Daarvoor was hij onder meer docent, conrector en rector in het voortgezet onderwijs. Ook was de heer Bruinzeel een aantal jaren werkzaam bij het Onderwijscentrum van de Vrije Universiteit, onder meer als vakdidacticus in de economische vakken.

drs. R.C.A. Wink (studentlid)

De heer Wink rondde achtereenvolgens de bachelor Geschiedenis en de research master History aan de Universiteit Leiden af. Naast zijn studie was hij onder meer lid van de opleidingscommissie van de laatstgenoemde opleiding en was hij werkzaam als onderzoeksmedewerker en auditor bij Lloyd's Register. Op dit moment studeert de heer Wink de master Neerlandistiek: Dutch Discourse Studies aan de Universiteit Leiden.

drs. R. Bekker (referent)

Mevrouw Bekker is rector van het Christelijk Gymnasium Utrecht. Eerder was zij vakdidactica. Mevrouw Bekker trad op als referent voor de opleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur.

drs. C. Bertona (referent)

Mevrouw Bertona is vakdidacticus Scheikunde aan het instituut voor lerarenopleidingen ICLON van de Universiteit Leiden en trad in deze visitatie op als referent voor de opleiding Scheikunde.

drs. H.J. Bouwer (referent)

De heer Bouwer is vakdidacticus Management en Organisatie aan het instituut voor lerarenopleidingen ICLON van de Universiteit Leiden en trad in deze visitatie op als referent voor de opleiding Management en Organisatie.

prof. dr. M.B. van Buuren (referent)

De heer Van Buuren was tot 2013 hoogleraar Moderne Franse Letterkunde aan de Universiteit Utrecht en trad in deze visitatie op als referent voor de opleiding Frans.

drs. A.C.J.M. van Haperen (referent)

De heer Van Haperen is vakdidacticus Algemene Economie aan het instituut voor lerarenopleidingen ICLON van de Universiteit Leiden en trad in deze visitatie op als referent voor de opleiding Algemene Economie.

drs. A.E. de Hullu (referent)

Mevrouw De Hullu was tot 2012 vakdidacticus Biologie aan het instituut voor lerarenopleidingen ICLON van de Universiteit Leiden en trad in deze visitatie op als referent voor de opleiding Biologie.

dr. E. Kwakernaak (referent)

De heer Kwakernaak was tot 2008 vakdidacticus Duits aan het instituut voor lerarenopleidingen UCLO van de Rijksuniversiteit Groningen en trad in deze visitatie op als referent voor de opleiding Duits.

drs. A. Llamazares Carballo (referent)

Mevrouw Llamazares Carballo is docent Spaans aan de Hogeschool Utrecht en vakdidacticus Spaans aan het instituut voor lerarenopleidingen COLUU van de Universiteit Utrecht en trad in deze visitatie op als referent voor de opleiding Spaans.

M.P. Nagtzaam MA

Mevrouw Nagtzaam is vakdidacticus aan de Graduate School of Teaching van de Universiteit Utrecht en trad in deze visitatie op als referent voor de opleiding Kunstgeschiedenis.

drs. A.A. Pormes (referent)

De heer Pormes is vakdidacticus Maatschappijleer en Maatschappijwetenschappen aan het instituut voor lerarenopleidingen ICLON van de Universiteit Leiden en trad in deze visitatie op als referent voor de opleiding Maatschappijleer en Maatschappijwetenschappen.

R.L. Tanner MA (referent)

Mevrouw Tanner was tot 2013 vakdidacticus Engels aan het instituut voor lerarenopleidingen COLUU van de Universiteit Utrecht en trad in deze visitatie op als referent voor de opleiding Engels.

drs. T. Visser (referent)

De heer Visser was tot 2014 vakdidacticus Godsdienst en Levensbeschouwing aan het instituut voor lerarenopleidingen COLUU van de Universiteit Utrecht en trad in deze visitatie als referent voor de opleidingen Godsdienst en Levensbeschouwing en Filosofie op.

drs. B.G.J. Wansink (referent)

De heer Wansink is vakdidacticus Geschiedenis aan het instituut voor lerarenopleidingen COLUU van de Universiteit Utrecht en trad in deze visitatie op als referent voor de opleiding Geschiedenis.

prof. dr. G. Zwaneveld (referent)

De heer Zwaneveld was tot 2011 hoogleraar Professionalisering van Onderwijsgeveden, in het bijzonder van het wiskundeonderwijs aan de Universiteit Utrecht en trad in deze visitatie als referent voor de opleidingen Wiskunde en Natuurkunde op.

Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens opleidingen

Rendement na nominale studieduur + 1 jaar van de verschillende opleidingen (in deze tabellen is de instroom in september en in februari bij elkaar opgeteld, gerekend vanaf september: (bijvoorbeeld) februari 2010 hoort bij het jaar 2009/2010)

Aardrijkskunde

Cohort	Instroom/volgtijd	Instroom/deeltijd	Rendement/volgtijd	Rendement/deeltijd
2009/2010	5	4	80%	50%
2010/2011	6	3	83%	67%
2011/2012	11	1	55%	100%
2012/2013	4	0	100%	-

Algemene Economie

Cohort	Instroom/volgtijd	Instroom/deeltijd	Rendement/volgtijd	Rendement/deeltijd
2009/2010	0	0	-	-
2010/2011	5	3	80%	33%
2011/2012	6	2	83%	0%
2012/2013	2	1	50%	0%

Biologie

Cohort	Instroom/volgtijd	Instroom/deeltijd	Rendement/volgtijd	Rendement/deeltijd
2009/2010	17	6	82%	67%
2010/2011	17	3	59%	0%
2011/2012	23	0	65%	-
2012/2013	19	3	47%	67%

Duits

Cohort	Instroom/volgtijd	Instroom/deeltijd	Rendement/volgtijd	Rendement/deeltijd
2009/2010	2	0	100%	-
2010/2011	5	2	80%	100%
2011/2012	4	1	50%	100%
2012/2013	3	1	33%	0%

Engels

Cohort	Instroom/volgtijd	Instroom/deeltijd	Rendement/volgtijd	Rendement/deeltijd
2009/2010	25	3	64%	33%
2010/2011	30	7	67%	43%
2011/2012	27	4	67%	25%
2012/2013	23	3	52%	33%

Filosofie

Cohort	Instroom/volgtijd	Instroom/deeltijd	Rendement/volgtijd	Rendement/deeltijd
2009/2010	3	2	100%	50%
2010/2011	1	1	100%	100%
2011/2012	1	3	100%	100%
2012/2013	3	0	100%	-

Frans

Cohort	Instroom/voltijd	Instroom/deeltijd	Rendement/voltijd	Rendement/deeltijd
2009/2010	6	1	50%	100%
2010/2011	5	3	100%	100%
2011/2012	1	1	100%	100%
2012/2013	5	0	100%	-

Geschiedenis en Staatsinrichting

Cohort	Instroom/voltijd	Instroom/deeltijd	Rendement/voltijd	Rendement/deeltijd
2009/2010	14	2	79%	50%
2010/2011	24	5	75%	80%
2011/2012	28	0	75%	-
2012/2013	17	2	35%	50%

Godsdienst en Levensbeschouwing

Cohort	Instroom/voltijd	Instroom/deeltijd	Rendement/voltijd	Rendement/deeltijd
2009/2010	0	0	-	-
2010/2011	0	2	-	100%
2011/2012	1	1	0%	100%
2012/2013	3	0	100%	-

Griekse en Latijnse Taal en Cultuur

Cohort	Instroom/voltijd	Instroom/deeltijd	Rendement/voltijd	Rendement/deeltijd
2009/2010	4	1	100%	0%
2010/2011	4	3	100%	67%
2011/2012	9	2	100%	50%
2012/2013	4	0	100%	-

Kunstgeschiedenis en CKV

Cohort	Instroom/voltijd	Instroom/deeltijd	Rendement/voltijd	Rendement/deeltijd
2009/2010	3	1	33%	0%
2010/2011	4	0	50%	-
2011/2012	7	0	86%	-
2012/2013	0	0	-	-

Maatschappijleer en Maatschappijwetenschappen

Cohort	Instroom/voltijd	Instroom/deeltijd	Rendement/voltijd	Rendement/deeltijd
2009/2010	12	5	75%	100%
2010/2011	13	5	69%	20%
2011/2012	13	2	54%	50%
2012/2013	7	3	100%	33%

Management en Organisatie

Cohort	Instroom/voltijd	Instroom/deeltijd	Rendement/voltijd	Rendement/deeltijd
2009/2010	3	10	67%	70%
2010/2011	8	3	38%	100%
2011/2012	6	1	83%	100%
2012/2013	8	4	88%	75%

Natuurkunde

Cohort	Instroom/voltime	Instroom/deeltijd	Rendement/voltime	Rendement/deeltijd
2009/2010	0	2	-	0%
2010/2011	2	1	50%	0%
2011/2012	0	1	-	100%
2012/2013	1	0	0%	-

Nederlands

Cohort	Instroom/voltime	Instroom/deeltijd	Rendement/voltime	Rendement/deeltijd
2009/2010	13	1	85%	100%
2010/2011	16	2	75%	100%
2011/2012	18	0	78%	-
2012/2013	12	4	67%	75%

Scheikunde

Cohort	Instroom/voltime	Instroom/deeltijd	Rendement/voltime	Rendement/deeltijd
2009/2010	1	2	0%	0%
2010/2011	3	2	33%	0%
2011/2012	5	1	100%	0%
2012/2013	0	1	-	0%

Spaans

Cohort	Instroom/voltime	Instroom/deeltijd	Rendement/voltime	Rendement/deeltijd
2009/2010	1	0	100%	-
2010/2011	1	1	0%	100%
2011/2012	1	0	0%	-
2012/2013	0	1	-	100%

Wiskunde

Cohort	Instroom/voltime	Instroom/deeltijd	Rendement/voltime	Rendement/deeltijd
2009/2010	2	2	100%	20%
2010/2011	2	1	100%	50%
2011/2012	0	0	-	100%
2012/2013	0	0	-	-

De rendementen van de ingedaalde masteropleidingen Biologie, Natuurkunde, Scheikunde en Wiskunde zijn hoger dan van de genoemde masteropleidingen. Het aantal studenten is klein en varieert van 1 tot 7 per opleiding per jaar.

Ingedaalde masteropleidingen

Opleiding	2009	2010	2011	2012	2013
Biologie	83%	100%	100%	80%	33%
Natuurkunde	-	-	-	100%	100%
Scheikunde	100%	75%	75%	100%	100%
Wiskunde	-	100%	100%	50%	100%

Capaciteiten docenten

Docenten met een masterdiploma	95%
Docenten die gepromoveerd zijn	32%
Docenten in bezit van BKO	53%*

*Uitgezonderd de van deze verplichting vrijgestelde docenten is dit percentage 92%

De gerealiseerde student-docentratio is 13,4 : 1 (14,85 fte docenten tegenover 199 studenten).

Gemiddeld aantal contacturen per week

Voltijd	8 uur/week
Deeltijd	4 uur/week